

Direction des Jurys de l'enseignement secondaire

Rue Adolphe Lavallée, 1

1080 Bruxelles

<http://www.enseignement.be/jurys>

jurys@cfwb.be

Tél : +32 (0)2 690 85 86

Jurys de l'enseignement secondaire – CESS général, technique et artistique de transition

Langue moderne I : Néerlandais Cycle 2021-2022/1

Articles servant de base à l'évaluation de l'expression orale

NB : les cinq articles doivent être lus et préparés. Deux seront tirés au sort lors de l'examen oral

1. Waarom het zo lang duurde voor de rolkoffer werd uitgevonden
2. Toen mijn moeder me als zesjarige voorstelde aan mijn vader, geloofde ik haar niet
3. Het rapport
4. We willen van Gent met alle minderheden samen een echte stad maken
5. Welke plek heeft het dier in de samenleving?

1. WAAROM HET ZO LANG DUURDE VOOR DE ROLKOFFER WERD UITGEVONDEN (uittreksels)

Katrine Marçal De Standaard 1 juli 2021

Sommige uitvindingen, zoals de rolkoffer en de elektrische auto, lieten merkwaardig lang op zich wachten. Dat heeft alles met machocultuur te maken.

In 1972 haalde een kaderlid bij een kofferfabrikant vier zwenkwieltjes van onder een kleerkast en schroef deze vast aan de onderkant van een reiskoffer. Daarna maakte hij nog een lint vast aan de bovenkant en stapte er glimmend van trots mee door zijn huis.

Zo bedacht **Bernard Sadow** de allereerste rolkoffer, ofte trolley. Hij kreeg de ingeving ongeveer vijfduizend jaar na de uitvinding van het wiel en nauwelijks twee jaar nadat de Nasa twee mannen op de maan had gezet. Er reed al een door mensen gemaakt robotje met wielen over het maanoppervlak, zelfs het hamsterwiel was al uitgevonden. Waarom moest het dan zo lang duren om wielen onder een reiskoffer te zetten? Het is één van de grootste mysteries in de geschiedenis van technologische innovatie.

Nassim Nicholas Taleb is een wereldberoemde denker die het mysterie heeft overdacht. Hij had jaren aan een stuk met zware reiskoffers door luchthavens en treinstations gezeuld en stond ervan versted dat hij zich daar nooit vragen bij had gesteld. Taleb ziet de rolkoffer als een parabel over het feit dat we vaak de eenvoudigste oplossingen voor onze problemen negeren. Het is des mensen om het moeilijke, het grandioze, het complexe na te streven, meent hij. Achteraf bekeken lijkt het evident om wieltjes onder reiskoffers te zetten, maar dat betekent niet dat het toen evident was.

In tal van boeken over management en innovatie wordt de late uitvinding van de rolkoffer trouwens opgevoerd als een soort van waarschuwing, een herinnering aan onze beperkingen als vernieuwers en bedenkers. Er is een factor waarmee al die slimme koppen geen rekening houden. Het viel me op toen ik research deed voor mijn boek over vrouwen en innovatie. Ik vond toevallig een foto in een krantenarchief waarop een vrouw in een pelsjas een trolley achter zich aan trok. Ik stond aan de grond genageld, want de foto dateert uit 1952, twintig jaar voor de officiële 'uitvinding' van de rolkoffer. Gefascineerd zocht ik verder. Het duurde niet lang voor ik heel andere beperkingen in innovatie ontdekte.

De moderne reiskoffer werd ontwikkeld aan het eind van de negentiende eeuw, toen het massatoerisme ontstond. De grote Europese treinstations liepen vol kruiers die passagiers hielpen met hun bagage. Maar halfweg de twintigste eeuw zag je al veel minder kruiers, mensen droegen steeds vaker zelf hun koffers.

In de jaren 40 zag je al reclame verschijnen voor de combinatie van koffers en wielen. Het waren nog geen echte trolleys, maar een gadget dat 'draagbare kruier' werd genoemd, een soort onderstel met wieltjes dat je onder je koffer kon binden. Het sloeg nooit aan.

In 1967 verscheen in een lokale krant in Leicestershire een boze lezersbrief van een vrouw die op de bus had moeten bijbetalen voor haar reiskoffer op wielen. 'Alles op wielen valt onder de noemer wandelwagen', had de buschauffeur gezegd. Ze vroeg

zich af wat hij had gedaan als ze op de bus was gestapt met rolschaatsen aan: was ze dan een passagier of een kinderwagen geweest?

De vrouw in de pelsjas en de vrouw van de lezersbrief zijn belangrijke sleutels om het mysterie op te lossen. Reiskoffers op wielen bestonden al tientallen jaren voor ze werden 'uitgevonden' in 1972, maar ze werden beschouwd als een nicheproduct voor vrouwen. En een product voor vrouwen dat ook mannen het leven makkelijker kon maken, of wereldwijd de bagage industrie zou kunnen ontwrichten, daar had de sector geen zin in.

De weerstand tegen de rolkoffer had alles met gender te maken. Sadow, de 'officiële' uitvinder, beschreef hoe moeilijk het was om het product verkocht te krijgen aan Amerikaanse warenhuisketens. 'Er heerste toen een macho mentaliteit. Mannen droegen de koffers van hun vrouw, dat was gewoon hoe het toen ging.'

Hier spelen twee genderaannames. De eerste was dat geen enkele man ooit een rolkoffer zou gebruiken, gewoon omdat dat niet mannelijk oogt. De tweede ging over de mobiliteit van vrouwen. Niets belette een vrouw een rolkoffer te gebruiken, ze hoefde geen mannelijkheid te bewijzen, maar de sector ging ervan uit dat vrouwen nooit alleen reisden. Als een vrouw op reis ging, dan deed ze dat samen met een man die dan wel haar koffers voor haar droeg. Daarom zag de sector zo lang geen brood in trolleys. Het duurde vijftien jaar voor de uitvinding doorbrak, zelfs nadat Sadow er een patent op had genomen.

In 1987 ontwikkelde de Amerikaanse lijnpiloot **Robert Plath** de moderne handbagage trolley. Hij draaide de koffer van Sadow op zijn zij en maakte hem kleiner. In de jaren 80 gingen meer vrouwen alleen reizen, zonder man om hun koffer te dragen. De trolley ging symbool staan voor de droom van meer bewegingsvrijheid voor vrouwen.

Stukje bij stukje ging de trolley ook deel uitmaken van de uitrusting van de moderne zakenman. De harde, gender gerelateerde weerstand tegen het product zijn we intussen helemaal vergeten. Dat zouden we beter niet doen, want we kunnen er vandaag belangrijke lessen over innovatie uit trekken.

We zagen het geniale van de rolkoffer niet in, omdat het ding niet strookte met de geldende opvattingen over mannelijkheid. Achteraf beschouwd vinden we dat bizar. Hoe kan het dat machismo de bovenhand kreeg op winstbejag? Hoe kan het dat het dwaze idee dat mannen nu eenmaal zware dingen dragen ons ervan weerhield de mogelijkheden te zien van een product dat een hele industrie voorgoed zou veranderen?

Dat hoeft ons eigenlijk niet te verbazen. De wereld loopt vol mensen die nog liever zouden doodvallen dan hun ideeën over mannelijkheid te laten varen. ...

“TOEN MIJN MOEDER ME ALS ZESJARIGE VOORSTELDE AAN MIJN VADER, GELOOFDE IK HAAR NIET” (uittreksels)

Joke Van Caesbroeck De Standaard 28 juni 2021

*Samen met zijn Belgische echtgenote woont Nederbelg **Roel Boelen** (82) al 31 jaar in de groene rand rond Brussel, met herinneringen aan de ellende van de Tweede Wereldoorlog, maar ook aan prachtige verre reizen. ‘Ik heb aan die werkreizen warme vriendschappen in het buitenland overgehouden. En een berg anekdotes.’*

‘Vlak voor de oorlog, in 1938, werd ik geboren in Den Haag: de stad achter de duinen. Mijn moeder was kostuumnaaister en kocht samen met mijn vader een sigarenwinkel. Ik herinner me nog de glazen kasten waarin Cubaanse sigaren lagen te pronken. De cruciale jaarwisseling van 1939 naar 1940 herinner ik me niet, ik was te klein, maar de latere oorlogsjaren staan nog in mijn geheugen gegrift.

In het begin waren er weinig problemen, de oorlog had niet zo’n grote invloed op het dagelijkse leven. Langzaam maar zeker werd de aanvoer van levensmiddelen en voorraden moeilijk: de pakketten die onze familie in Groningen opstuurde “verdwenen” onderweg. Mijn vader moest met de fiets eten halen in het Westland, buiten de stad. Hij ruilde zijn tabaksproducten daar voor groenten en fruit.

Ik heb mijn vader jarenlang niet gekend, hij moest onderduiken toen hij na een van zijn fietstochten thuis opgewacht werd door de *Sicherheitspolizei*. Die wilden hem ondervragen over zijn rol in de Nederlandse verzetsbeweging, waar hij indirect bij betrokken was. Mijn moeder verwittigde op tijd de bureaus, die mijn vader opwachtten om hem in veiligheid te brengen. Dat lukte, jarenlang zat hij ondergedoken in een huis vlakbij het onze.

Ik weet nog hoe Duitse militairen met een pasfoto van mijn vader in de hand de wacht hielden in ons huis. Het liet een grote indruk na. Sinds die dag stond moeder er alleen voor. De beruchte hongervinter van 1944 was heel zwaar, maar dankzij de ruilhandel in tabak redde ze het. Ik zie de brievenweegschaal nog op tafel staan: mijn moeder gebruikte die om tabak af te wegen.

Pas na de bevrijding in mei 1945 stelde mijn moeder me voor aan een man. Dit is je vader, zei ze. Het was een man met een bril en een snor. Ik was zes jaar. En niet overtuigd. Ik had geen herinnering meer aan mijn vader, ik had hem jaren niet gezien. Mijn ouders hebben me werkelijk moeten overtuigen. Pas toen ze me uitgebreid vertelden wat er precies was gebeurd de afgelopen jaren, geloofde ik het uiteindelijk.

Het contrast met de jaren die erna kwamen, was groot: de wederopbouw, de economische vooruitgang. En ik kreeg er een broer bij. Ik kon de lagere school en humaniora afwerken, en volgde de toen nog verplichte opleiding tot onderofficier, die 21 maanden duurde. Daar hield ik aan over dat ik nog altijd keurig mijn kleren opberg én mijn overhemden strijk, tot grote tevredenheid van mijn vrouw. (lacht) De eerste keer trouwde ik in 1964, met een meisje uit de Tomatenstraat in Den Haag. We ontmoetten elkaar in de zogenaamde “vruchtenbuurt”, waar ik zelf opgroeide in de Abrikozenstraat en later verhuisde naar de Meloenstraat. Samen kregen we een zoon.

Omdat er in de jaren zestig nog geen sprake was van studiebeurzen combineerde ik zes jaar lang werken overdag met hogere studies tot accountant en fiscalist aan de

avondschool. In 1965 kwam ik terecht in de wereld van de multinationals, ik werkte voor een drietal Amerikaanse maatschappijen. Ik reisde erg veel, vooral in continentaal Europa. Eerst vanuit Nederland, later vanuit België.

Heel interessant vond ik het, om als inwoner van zo'n klein land de verscheidenheid van de andere Europese landen te zien en te ervaren. Ik keek ernaar met een mengeling van verwondering en ontzag, en later voelde het ook als een verrijking. Ik heb aan die werkreizen heel veel warme vriendschappen in het buitenland overgehouden. En een berg anekdotes.

Zo zat ik eens vast op de luchthaven van Turkije: tijdens de Golfoorlog waren er tijdelijk geen vluchten naar België. In de nachttrein van Ankara naar Istanbul stond ik mezelf in adamskostuum te scheren, maar had te laat door dat de trein was gestopt in een station, waar reizigers me met veel interesse stonden te bestuderen. (lacht)

Ook privé wilde ik meer en meer van de wereld zien. Ik bezocht verschillende continenten, niet vanuit de puur toeristische drang om alles te zien, maar veeleer uit interesse voor de bewoners en hun leefomgeving. Prachtige ervaringen, stuk voor stuk. Maar mijn leven kende ook minder fijne momenten. Het veel te vroege en onverwachte overlijden van mijn vader liet een diepe indruk na. Net als mijn echtscheiding, na 25 jaar huwelijk.

Het dagelijkse pendelen van Nederland naar mijn werk in Brussel duurde steeds langer, vanwege het drukker wordende verkeer. Dus besloot ik in België te gaan wonen, in de groene Brusselse rand. Intussen woon ik hier al ruim dertig jaar, samen met mijn Belgische vrouw. Lastig aanpassen was het niet: ik kwam uit Noord-Brabant, waar de iets meer bourgondische mentaliteit van het zuiden al wat voelbaar was. Ook dankzij mijn veel jongere tweede echtgenote werd mijn vriendenkring razendsnel aangevuld, met Belgen uit allerlei leeftijdsgroepen. ...

Mijn vrouw en ik wonen afwisselend in ons huisje nabij Brussel en in onze chalet in de buurt van de Hoge Venen. Daar is het leven pakken rustiger. Op elk niveau : we zijn er nu ons huisje aan het renoveren, en ook dat gebeurt in die contreien in een rustiger tempo. Maar we klagen niet. Het is fijn om de stadse drukte en de gewoonte dat elke winkel vlakbij is, af te wisselen met burens die honderden meters verderop wonen, en de algemene rust die daar heerst.

Als ik lange wandelingen maak in de Oostkantons kan ik nog altijd denken: wat een mooi land is België toch, al die natuurlijke variatie, het bourgondische karakter, en het feit dat ik me altijd door het land verwelkomd heb gevoeld.

Ik heb in mijn leven twee belangrijke jaarwisselingen gekend: die van 1939-1940 en de millenniumovergang van 1999 naar het jaar 2000. Het contrast tussen de twee kan niet groter zijn. De eerste beleefde ik in familiekring, met oorlogsdreiging. De tweede vierden mijn vrouw en ik met een wals in Wenen. De eeuwwisseling viel samen met mijn pensionering, en sedertdien ervaar ik hoe groots en snel alles verandert. Het verschil met de vorige eeuw is interessant, maar ergens ook betreurenswaardig. De ratrace waar mensen haast gedwongen aan moeten deelnemen, de snelle technologische ontwikkelingen, en daarmee ook de mensheid die zichzelf genoodzaakt ziet om vluchtiger te leven.' ...

3. HET RAPPORT (uittreksels)

Sarah Vankersschraever De Standaard 2 juli 2021

Het is puntentijd! Deze week kregen de leerlingen in het basis- en secundair onderwijs hun jaarrapport. Soms zijn dat strakke kolommen met cijfers en gemiddelden, soms zijn het parels met veel woorden, inzichten en groeiplezier.

- Rosalie Bloemen (9) derde leerjaar, Lubbeek

Rosalie lag niet wakker van haar punten. 'Die zijn goed'. Punt. Waar ze wel al weken zenuwachtig over was, was haar totemnaam. 'Op het einde van het derde leerjaar gaan we op indianenklas en krijgen we een naam van het opperhoofd', zegt Rosalie. 'We gaan dan in een cirkel zitten, mogen een voor een naar voren komen, een spreuk nazeggen en dan krijg je je naam. Die van mij is *Creatieve Kea*. Mijn beste vriendin is *Guitige Dolfijn*.

Op haar school krijgen de leerlingen een bijzonder eindrapport mee naar huis. Op de kaft staat: 'Dit rapport vertelt niet de hoeveelste uw kind is. Het vertelt u evenmin hoeveel punten het "waard" is. Die dingen zeggen u immers niets meer. Dit rapport schetst uw kind. Het vertelt u hoe het zich ontplooit, hoe het omgaat, denkt, zich inzet, probeert, faalt, lukt. Uw kind doet wat het kan, zoals u, zoals wij. Het hoeft niet perfect te zijn. Het mag zichzelf zijn. Dan zal het durven, proberen, opnieuw zoeken en uiteindelijk ... lukken. Als het succes smaakt, dan kan het de kunst van het vliegen leren.'

Wie Rosalies rapport wil lezen, gaat er dan ook beter even bij zitten. Het telt zes bladzijden met onder andere een evaluatieboom, een indianendiploma, een woordje van de leerkracht en een stuk zelfevaluatie. 'Ik herken wat juf Christine over mij schrijft en ik vind ook dat mijn totemnaam bij mij past', zegt Rosalie. 'Ik ben creatief: ik schrijf graag, zoals het verhaal over een paasei dat werd achtergelaten in de tuin. En ik ben in het begin nogal verlegen, maar na een tijdje kom ik los. Zoals een vogel eerst stil in een boom kan zitten voor hij uitvliegt. O, en ik ben goedaardig, precies zoals een Kea.'

- Cesar Schepers (9) derde leerjaar, Jette

'Cesar, je bent bijzonder. Je hebt vaak gekke ideeën en vertelt heel ongedwongen wat je denkt. Je hebt je eigen kijk op de wereld en er ook een uitgebreide kennis over. Je kon soms zeuren over wiskunde, maar je deed dit wel op een grappige manier. Ik zag je ook steeds meer genieten: van een boek, van babbels met je vrienden, van W.O.-lessen. Nu ben je echt thuis in onze school en in de klas. Ik zal onze verstrooide professor missen. Cesar, je kleurde vaak de dag en daar ben ik je zeer dankbaar om! Geniet van je vakantie!'

Het is een verkorte versie van Cesars uitgebreide rapportbrief en als we hem opbellen, is het duidelijk dat zijn juf ook van hem een geweldig rapport krijgt. 'Ze is grappig én lief', zegt hij. 'Tien op tien.' Zijn moeder was ontroerd toen ze de tekst las, mailde ze ons. Maar ook Cesar zelf is blij en zelfs opgelucht dat het einde van zijn derde leerjaar zo licht uit de lucht komt vallen. Want de voorbije periode was toch spannend. 'Ik ben in september naar een nieuwe school verhuisd, ..., en dat was heel eng. In het begin was ik heel verlegen, ik kende niemand, maar ondertussen heb ik een paar toffe vrienden. En nu mijn rapport ook goed is, is er geen reden meer om zenuwachtig te

zijn.’ De tekst typeert de student helemaal: hij houdt van muziek, schrijven en WO. Wiskunde vindt hij maar niets. ‘Saai.’

- Inge Willemsen (47), lerares, Turnhout

‘Ze komen binnen als kleuters en ik zie ze vertrekken als jonge kinderen.’ Inge Willemsen is al zo’n twintig jaar leerkracht in het eerste leerjaar. En telkens ze ‘haar kinderen’ een zachte duw naar het tweede geeft, doet ze dat met een persoonlijk rapport dat je nog het beste kunt omschrijven als een brief. ‘Avondenlang werk ik daaraan’, zegt ze, ‘maar ik haal daar zoveel voldoening uit. Ik schrijf op het niveau van de kinderen en laat bijvoorbeeld Hup aan het woord.’ Hup? ‘Onze klaspop, een kangoeroe.’

‘Aan die tekstjes gaan maanden kijken, praten en observeren vooraf. ‘Ik heb een schrift waarin ik per kind af en toe iets noteer, maar doorheen het jaar babbel ik ook vaak met de kinderen zelf: hoe ze zich voelen en wat ze leuk en minder leuk vinden? En met hun ouders, natuurlijk, als ze bijvoorbeeld komen helpen bij een activiteit.

Maar er zijn ook de collega-leerkrachten en de zorgleerkrachten: zorg dragen doe je nooit alleen en samen zie je meer. Al die ervaringen komen op het einde van het jaar samen in mijn brieven aan de kinderen.’

Maar voor die teksten tot bij de ouders raken, worden ze eerst gelezen door haar moeder. ‘Mijn moeder is een leven lang kleuterjuf geweest en ook mijn tante heeft in het zesde leerjaar gestaan. Zij zijn mijn voorbeelden. Ze zijn altijd geëngageerd geweest, met veel vrijwilligerswerk en zorg voor anderen. Ik herinner me nog de goede raad van mijn tante op het einde van haar leven: “Vergeet de sterke leerlingen niet”. Want we geven veel aandacht aan wie grotere behoeften heeft, maar je mag daardoor de vlottere kinderen niet uit het oog verliezen, ook zij moeten de kans krijgen om opgetild te worden.’

In de brieven gaat het over kangoeroesprongen en over het advies van Pippi Langkous (‘Ik heb het nog nooit geprobeerd, dus ik denk wel dat ik het kan!’). De toon is vrolijk, de boodschap eerlijk. ‘Het belangrijkste, vind ik, is positief zijn: hoe heb ik een kind zien groeien? Vanuit die sterktes en talenten wijs ik dan op de werkpunten. Zo was er een meisje dat heel goed zorg droeg voor een ander kindje, maar daardoor vergat ze zichzelf. Dan wil ik haar helpen om een goed evenwicht te vinden tussen zorgen voor de ander en zorgen voor jezelf. Dat schrijf ik ook: we zullen daar samen op letten. Dat is belangrijk, ook naar ouders toe: want je kunt wel zeggen dat Emiel geen puntjes op de i zet en dat Seb veel wiebelt, maar wat heeft een ouder daaraan? Dan schrijf ik liever wat we samen proberen.’

Daarna leest Inge de brief eerst samen met het kind zelf. ‘Pas dan vraag ik of het oké is om die brief samen aan mama of papa te geven. Ik vind het belangrijk dat de kinderen de brief eerst hebben gezien. Het gaat over hen!’

Af en toe zijn er ook leerlingen die Inge moeilijker kan doorgronden. ‘Dan pols ik soms bij vriendjes. Heel af en toe is er een kindje of een ouder tot wie ik niet doordring. Natuurlijk vind ik dat jammer, maar het is niet altijd rozengeur en maneschijn. Dus niet alleen als het goed gaat, ook als het even moeilijker is, zeg ik dat duizend keer liever met woorden dan met cijfers.’

4. WE WILLEN VAN GENT MET ALLE MINDERHEDEN SAMEN EEN ECHTE STAD MAKEN' (uittreksels)

Peter Vantghem De Standaard 28 juli 2021

*In het covid-jaar kwam er in de Turkse gemeenschap in Gent een golf van solidariteit op gang. Daarachter zat een koppel artsen en hun vereniging **Burgerplicht**.*

Ercan Cesmeli was twee toen hij met zijn Turkse ouders vanuit Karacalar, niet zover van Emirdag, in Gent aankwam. Hij is specialist maag-, darm- en leverziekten in het AZ Sint-Lucas. Met zijn echtgenote **Leyla Yüksel** richtte hij in 2020 *Burgerplicht* op. Door een video die hij maakte over de coronacrisis werd hij 'de Turkse Marc Van Ranst' genoemd.

In het begin leverden ze bloemen, mondmaskers en voedsel aan ziekenhuizen. Daarmee wilden ze zich solidair tonen met de mensen en met het land dat gekaapt werd door een virus waarvan de reikwijdte niet in te schatten viel. Ze vonden dat ze een rol te spelen hadden in de stad, zelfs al waren ze daar een minderheid. Ze, dat zijn de mensen van de Turkse gemeenschap in Gent.

'Ik had begin maart 2020 een videoclip opgenomen om in het Turks uit te leggen wat er aan de hand was', zegt Ercan Cesmeli. Die werd in korte tijd 24.000 keer bekeken, en nadien werd ik overspoeld met vragen. Daaruit leerde ik twee zaken: de gemeenschap was slecht geïnformeerd, - maar wilde ook graag haar steentje bijdragen. Daardoor maakte ik een klik: ik zag ineens hoe ik een rol kon spelen. Het kwam ook goed uit, want als arts mocht ik toen geen routinewerk doen. Toen hebben we *Burgerplicht* opgericht.' ...

'Tussen 26 maart en 20 april hebben we ons geëngageerd voor veiligheid en voeding', zegt hij. 'Dat was een actie op korte termijn, om te tonen dat we meeleeften. Maar *Burgerplicht* bracht meerdere al bestaande wijkverenigingen samen, en van daaruit kregen we signalen dat er nog veel nood was aan materiële hulp en voedsel. Die armoede bestond al eerder, de coronacrisis versterkte haar alleen maar. Het voelde aan alsof we in een tsunami zaten, wat maakt het dan uit van welke origine mensen zijn? We vonden dat we zoveel goede daden moesten stellen als maar mogelijk was, voor al wie ze nodig had.'

Ercan Cesmeli was twee jaar toen hij met zijn familie in België aankwam. Hij maakte zijn humaniora en een universitaire opleiding als arts met glans af. 'Ik vond dat ik geen keuze had: ik voelde me helemaal Gentenaar, en als ik in België wilde blijven, moest ik slagen.' Hij specialiseerde, huwde in 2000 de gynaecologe Leyla Yüksel: ze waren het eerste 'Turkse' specialistenkoppel in België. 'We hebben hard gewerkt, een huis gekocht, kregen twee kinderen, maar dat alles slorpte ons zo op dat we geen contact hadden met de Turkse gemeenschap. We hoorden van patiënten dat ze trots waren op ons succes, maar dat ze ons zo weinig zagen. We leefden geïsoleerd, tot 2020.' ...

Soms zag hij een nieuwsflits passeren over Turkse mensen. En op school waren er als eens incidentjes waarbij zijn kinderen op hun afkomst gewezen werden, omdat ze 'zo'n naam' hadden. 'Dan word je geconfronteerd met clichés als "jullie en wij", en vraag je je af of je dan toch anders bent, ook al heb je altijd in Gent gewoond. Maar omdat er nooit een echt crisismoment was, kon ik in stilte verder gaan met mijn leven.'

Tot die coronacrisis en die video: alles viel samen. Wij kwamen in beweging, en de mensen luisterden.’ ...

‘In de Turkse gemeenschap is arts een toppositie’, zegt hij. ‘Je verdient goed, je hebt prestige. Het was belangrijk voor de goede werking van *Burgerplicht* dat al die kleine verenigingen hun ego’s achter zich lieten en wilden samenwerken. Dat werd mogelijk omdat de twee voortrekkers, mijn echtgenote en ik, die status hebben.’ ...

Toen kwam de ramadan (van 23 april tot 23 mei). ‘Het is dan een traditie om de armen te helpen: veel Belgische moslims sturen in die periode geld naar diverse moslimlanden. Maar moesten we onze liefdadigheid dit keer niet tonen in het land waar we woonden? Ik heb daar met imams over gesproken, en we hebben geld ingezameld voor de kansarmen in Gent. Dit jaar is dat opnieuw gebeurd, spontaan en nog veel meer.’ Volgens hem is daarmee een schakelaar omgezet.

‘Door hier aan liefdadigheid te doen, doorbreek je een vorm van fatalisme, en laat je je stem horen. Je bent aanwezig, je verhelpt problemen, en je wordt ervan bewust dat er ook andere problemen zijn. Dat maakt veel los bij ons en bovendien beïnvloedt dat het beeld dat men van onze gemeenschap heeft. We zijn met 25.000, en we komen niet van een andere planeet! Hoe kunnen ze ons nog verdenken van negatieve zaken als we als gemeenschap helpen om de noden van de armsten te lenigen? Wat we doen is gemeend. Zo groeit een morele sterkte.’ ...

‘Ik heb intussen al enkele keren gehoord dat ik een politieke plaats ambieer’, zegt Cesmeli. Dat is niet zo. Ik heb niets te winnen in het politieke bedrijf, want van onderuit kan ik veel meer zaken in beweging brengen. Maar we kunnen samenwerken. In mei 2020 waren er problemen met drugsverkoop in de Brugse Poort. Turkse en Marokkaanse jongeren grepen die aan om op straat te komen met al hun grieven. De jeugddienst begreep hen niet, maar wij zijn gaan praten en stelden vast dat die jongeren zich niet herkenden in de voor hen opgezette structuren, en hun eigen organisaties wilden. We hebben bemiddeld en zo hebben dertien van hun organisaties nu erkenning en subsidiëring gekregen. Zij zijn ons dankbaar, we hebben veel gemeen, en nu kunnen we via hen bijvoorbeeld beter communiceren over vaccinatie. Zo wordt *Burgerplicht* sterker. Samenwerken is altijd de boodschap.’

Echtgenote Leyla Yüksel zit tijdens ons gesprek achter een computer schema’s uit te tekenen. ‘We zitten hier de hele dag te zoomen en te mailen’, lacht Cesmeli. ‘We zijn altijd bezig. Het is vol te houden, al zou enige ondersteuning voor de vereniging wel helpen. Maar alleen vanuit Gent, niet vanuit Turkije. Ik druk erop dat de politieke actualiteit, die de Turkse gemeenschap versplintert, hier totaal niét aan de orde is.’

‘We willen hier met alle minderheden samen een échte stad maken, en op te veel vergaderingen ben ik nog steeds de enige van allochtone afkomst. Terwijl de integratie van al die groepen urgent is, en we structureel moeten werken aan de grote hefbomen, onderwijs en tewerkstelling.’

5. WELKE PLEK HEEFT HET DIER IN DE SAMENLEVING? (uittreksels)

Janine Verschure Dibevo- Vakblad nr. 7/2019

Ooit waren er tijden dat we dachten dat dieren geen emotie hadden en nauwelijks gevoel. Toen gingen fokkers ervan uit dat het prima was om met de behangschaar oortjes en staartjes van pups te couperen. Vandaag de dag vragen filosofen zich af of het moreel nog wel verantwoord is om dieren te beschouwen als menselijk bezit. Want daarmee ontnemen je hun het beschikkingsrecht over hun eigen leven. Tijden veranderen ...

“Onze dieren hebben geen beschikkingsrecht”, vertelt **Aike Geers**. Aike is docent en durft gerust een knuppel in het hoenderhok te gooien. “Wij mensen bepalen alles voor onze dieren”, zegt zij. “Hoeveel leefruimte ze hebben, wat ze te eten krijgen, of ze zich mogen voortplanten, of en hoe hard ze moeten werken voor de kost. Ik zeg niet dat we alle dieren maar los moeten laten in het stuk natuur waar we denken dat ze vandaan kwamen. Maar het kan interessant zijn om er eens over na te denken wat voor dat dier nou de ideale wereld zou zijn. Is dat in ‘het wild’, waar het leven vol gevaren is en waar je het risico loopt om te worden opgegeten door een roofdier of om van de honger te sterven? Of is dat onder menselijke zorg waar het leven vaak saai is dan in het wild, waar je elke dag een bak voer krijgt en je veilig oud kunt worden?”

Veel van onze voorvaders waren vast de allerliefsten voor hun kleinkinderen. Echter, voor hun dieren waren ze dat niet altijd. Vroeger gingen veel mensen ervan uit dat dieren geen gevoel hadden, en al helemaal geen emoties. Als je jezelf vertelt dat een pup van enkele dagen oud geen pijn kan voelen, wat is dan het bezwaar tegen het zonder verdoving afknippen van zijn staart? Als jij ervan overtuigd bent dat een dier geen emoties heeft, dan kun je zonder problemen een pasgeboren kalf bij de moeder weghalen of een paard laten werken tot hij erbij neervalt. De Franse wijsgeer **Descartes** (1596-1650) beweerde dat dieren geen ziel hebben, noch gevoel en emoties. Hij vergeleek het geluid van een dier dat gilt van pijn, met het gefluit van een fluitketel. Een geluid dat automatisch ontstaat en waaraan dus geen gevoelens ten grondslag liggen. Dat maakt het een stuk gemakkelijker om een stukje van die pup af te knippen of dat paard nog even te laten doorploegen. De bewering dat dieren gevoelens en emoties hebben heeft de afgelopen decennia enorm aan kracht gewonnen en hoewel er soms nog wetenschappers opstaan die het tegendeel beweren, is het overgrote merendeel van de dierenliefhebbers er rotsvast van overtuigd: dieren hebben gevoelens en emoties en ze dienen met respect behandeld te worden.

De Amerikaans-Nederlandse bioloog en primatenonderzoeker **Frans de Waal** schreef vele boeken over de emoties van dieren. In zijn boek *Zijn we slim genoeg om te weten hoe slim dieren zijn?* beschrijft hij verschillende wetenschappelijke onderzoeken die werden uitgevoerd om de intelligentie van dieren te testen. In zijn boek vertelt De Waal het verhaal van vrienden van hem, liefhebbers van Afghaanse Windhonden. Toen in een krantenartikel werd gesteld dat de Afghaanse Windhond minder intelligent zou zijn dan de Border Collie, waren zij daar verontwaardigd om. Ze vonden dat ‘hun’ ras als dom werd betiteld omdat Afghanen onafhankelijk zijn, koppig en niet altijd bereid om commando’s op te volgen. Zij vonden dat Afghanen lijken op katten, die zich ook niet ‘slaafs’ gedragen. Waarschijnlijk is dat de reden dat sommige mensen katten als minder intelligent inschatten dan honden.

Recent wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat katten geen moeite hebben om de stem van hun eigenaar te herkennen. Waar het echter om gaat, is dat die stem ze nauwelijks wat kan schelen. Waarom luisteren als je geroepen wordt? Zijn honden slimmer dan katten omdat ze beter luisteren? Of zijn katten juist slimmer omdat ze niet de bal rapporteren als we dat bevelen?

...

In het Belgisch nieuwsblad *De Morgen* stond het afgelopen najaar een artikel met daarboven de prangende vraag: 'Is een viervoeter in huis nog van deze tijd?' De auteur probeert de vraag te beantwoorden of we het wel kunnen maken om huisdieren te houden, want dat zou dierenleed veroorzaken. **Christel Moons**, professor toegepastdiergedrag en dierenwelzijn aan UGent vindt dat het welzijn van konijnen wordt aangetast doordat ze worden opgepakt en geknuffeld. Katten beperken we in hun vrijheid door ze binnen te houden, en mensen kopen een hond voor de kinderen, die vervolgens in een hok in de tuin verdwijnt. Of ze nemen hem mee naar evenementen waar hij strak van de stress moet wachten tot de baas weer naar huis gaat. "Dat is leed", zegt de professor. "Het is belangrijk na te denken: hoe zorgen we ervoor dat ons huisdier een dierwaardig leven heeft?"

In datzelfde artikel wordt de Amerikaanse psycholoog **Hal Herzog** geciteerd. Hij denkt dat het houden van huisdieren op den duur uit de mode zal raken. Als we hem mogen geloven zou het best eens kunnen dat robots de plaats van honden, katten, konijnen en kleine knagers gaan innemen.

"De stelling dat dieren gevoel en emoties hebben, onderschrijf ik van harte", zegt Dibevo-voorzitter **Joost de Jongh**. "Maar dat wij mensen zover zullen gaan dat wij onze huisdieren gaan vervangen voor robots, daar geloof ik absoluut niet in. Dat zou betekenen dat wat wij mensen sinds het domesticeren van dieren langzamerhand in onze genen hebben gekregen 'wanneer je dieren goed verzorgt, krijg je er heel veel voor terug', zowat van het ene moment op het andere zou verdwijnen. Wat ik wel geloof, is dat de zorg voor het welzijn van dieren nog meer zal toenemen. En dat is maar goed ook, want dieren zijn levende wezens en die hebben per definitie goede zorg nodig. Het legt wel een grote verantwoordelijkheid bij de toeleveranciers van hetgeen nodig is om een dier optimaal te houden. En die verantwoordelijkheid vertrouw ik onze leden toe.

Dat is ook de reden dat het standpunt van *Dibevo* over de in de maak zijnde positieflijst is dat wij voor een dergelijke lijst zijn. Wij willen een lijst waarop alle dieren staan die als gezelschapsdier gehouden worden. Daarbij per soort of familie aangegeven de wijze waarop deze dieren gehouden moeten worden vanuit dierenwelzijnsperspectief. Dit met als groot bijkomend voordeel dat de soorten die als gemakkelijk te houden te boek staan, ook houderijvoorschriften krijgen toebedeeld. Daarmee wordt geborgd dat ook dieren als een cavia, konijn, hamster of degoe (veel verkochte soorten) op de juiste wijze worden gehouden. Immers, het welzijn van die dieren telt ook!"

NB: *Dibevo* = brancheorganisatie voor de ondernemers in de gehele gezelschapsdierensector (= aux Pays-Bas: Association professionnelle des entrepreneurs de toute la filière animaux de compagnie)